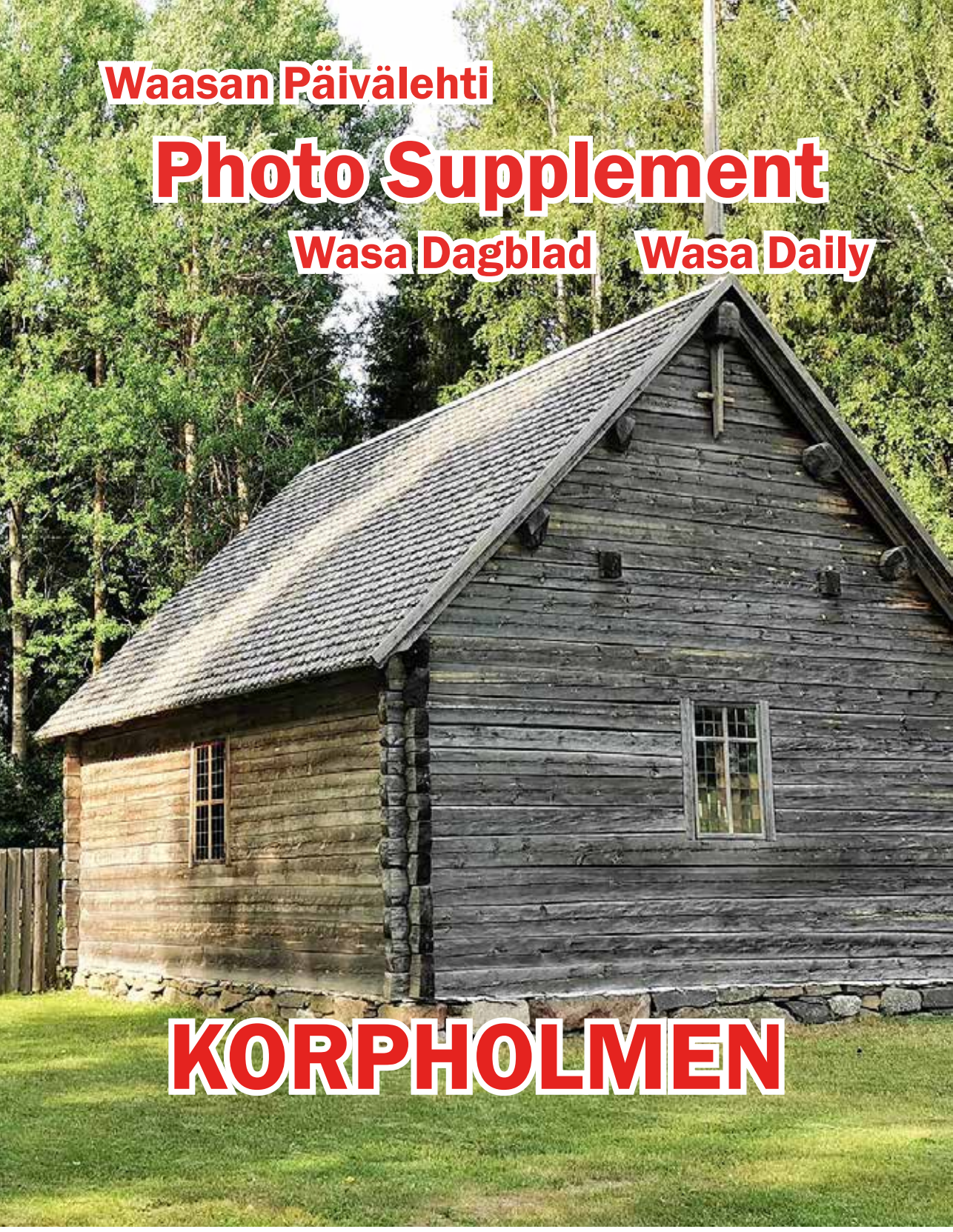

Waasan Päivälehti

Photo Supplement

Wasa Dagblad

Wasa Daily

KORPHOLMEN

**Denna sommar är Korpholmen ännu öppen dessa dagar:
Tänä kesänä on vielä mahdollisuus vierailla Korpholmenis-
sa:**

There is still a chance to visit Korpholmen this summer:

26.7.2026 kl 13.00 – 17.00

2.8.2026, 8.8.2026, 9.8.2026 kl 13.00 – 17.00

Plats/Paikka/Place

Hästövägen 100, 68500 Kronoby

Finland

Arrangör/Järjestäjä/Organizer:

Kronoby hembygdsförening/ Kruunupyyn kotiseutuyhdistys

Tel/Puh/Phone 0400442894

kronobyhembygd@gmail.com

KORPHOLMEN

De levde och dog på en ö ingen ville se – historien om Korpholmens fruktade spetälskesjukhus

Från 1628 till 1841 var en liten holme utanför Kronoby hemvist för Österbottens mest utstötta – de spetälska, de sinnessjuka, de blinda och de hemlösa. Deras historia är en av Finlands mest gripande och bortglömda.

Knappt en kilometer från riksväg åtta, gömd bakom en skogsdunge vid Kronoby älvs gamla mynning, ligger en holme som ser alldeles vanlig ut. Gräset är grönt, fåglarna sjunger och sommarvinden rör sig stilla genom björkarna. Men om man vet vad man sö-

ker hittar man det: en gammal gravgård, ett litet museum, en rekonstruerad trä-kyrka och en stenklocka. Det är allt som återstår av ett av Finlands mest fasansfulla och mest omänskliga platser – Korpholmens spetälskesjukhus.

Här, på denna lilla isolerade ö, levde och dog hundratal människor under mer än två-hundra år. De var de mest utstötta av samhällets utstötta: spetälska, sinnessjuka, blinda, fattiga och bortglömda. Ingen frågade efter dem. Få mindes dem. Men deras historia förtjänar att berättas.

Sjukdomen som man fruktade mer än döden

För att förstå Korpholmen måste man förstå spetälskan – och fruktan för den.

Lepra, eller spetälska som sjukdomen kallades i Norden, är en av mänsklighetens äldsta och mest omtalade sjukdomar. Den nämns i Bibeln, i egyptiska papyrustexter och i kinesiska skrifter från tusentals år före vår tideräkning. I Europa var sjukdomen som mest utbredd under medeltiden, och den skapade en kollektiv psykos av skräck som knappt har sin like i historien.

Spetälskan var inte nödvändigtvis mer dödlig än pest eller smittkoppor. Det som gjorde den så fruktad var dess synlighet och dess grymma förlopp. *Mycobacterium leprae* – bakterien som orsakar lepra – angriper hud, nerver och slemhinnor. I svåra fall orsakade den öppen huderosion, sår som inte läkte, förlust av fingrar och tår, blindhet och slutligen deformation av ansiktet. Den sjuke såg sin kropp sakta förfalla inför sina egna ögon – och inför omgivningens fasa.

I Europa fanns 19 000 leprosorer år 1220 – ett tal som avslöjar hur utbredd sjukdomen var och hur desperat samhällena sökte lösningar. Lösningen var alltid densamma:

iso-lering. De sjuka uteslöts ur samhället och betraktades som döda. Äktenskapet upplöstes och den sjukes förmögenhet tillföll hans arvingar.

En spetälsk person var juridiskt sett ett lik. Levande, men redan begravd.

Landshövdingens uppdrag

År 1628 fick landshövding Johan Månsson Ulfsparré ett uppdrag från Stockholm: han skulle utse en lämplig plats för ett spetälskehospital i Österbotten. Vid hospitalet som grundades vid Korpholmen i Kronoby togs sjuka emot från Malax i söder till Karlö i norr.

Valet föll på Korpholmen – en liten holme vid Kronoby älvs mynning, omgiven av vat-ten och avskild från landsbygden. Isoleringen

var poängen. De sjuka skulle förvaras borta från de friska, synliga för ingen, nåbara för ingen.

Hospitalet anlades 1628 på en holme vid den dåvarande mynningen av Kronoby älv, och inledde sin verksamhet 1631. Det var ett av endast två spetälskehospital i hela Fin-land – det andra fanns på Själo i Nagu, i Åbolands skärgård.

Man kan föreställa sig ankomsten till Korpholmen. Båten som lade till vid holmen. Familjemedlemmar som lämnade av sina sjuka – med gråt, med skam, med lättnad, med förtvivlan. Den sjuke som klev ur båten och såg sina nära och kära ro tillbaka mot land. Visste de att de aldrig skulle komma hem igen?

Livet på holmen – ett samhälle i miniformat

Korpholmen var inte enbart ett fängelse, även om det ibland fungerade som ett. Det var ett litet samhälle i sig, med alla de strukturer som ett sådant kräver.

På 1730-talet omfattade hospitalsområdet ett trettio-tal byggnader, inklusive kyrka, spetälskehus, två dårhus samt bodar och småstugor. Det fanns alltså en kyrka – en hel kyrka, för de utvalda få som levde på holmen. En kyrka för de levande döda.

Kyrkan stod färdig around 1654 och var hjärtat i hospitalets liv. Gudstjänsterna var inte enbart religiösa tillställningar – de var troligen de

enda regelbundna samlingar där de intagna kunde mötas, samtala och uppleva något annat än vardagens monotoni och lidande.

Arkeologiska utgrävningar som genomfördes på Korpholmen har gett oss en inblick i det vardagliga livet på holmen som är både rörande och mänsklig. Man har hittat vanliga bruksföremål, sälben och lerpipor som tyder på att man försökte skapa sig ett rätt vanligt liv på Korpholmen. Lerpipor – de sjuka rökte pipa. De lagade mat av sälkött. De levde sina liv, på ett sätt, bakom vattnets osynliga murar.

Men livet var inte idylliskt. Resurserna var knappa, tillsynen ojämn och disciplinen

hård. De behandlades ibland mycket hårt, och slag användes för att driva ut "det onda" ur dem. Det religiösa tänkandet om sjukdomen som Guds straff genomsyrade vården – om man kan kalla det vård.

Stora ofredstiden – det mörkaste kapitlet

Under den så kallade Stora ofreden, 1713–1721, när ryska trupper ockuperade stora delar av Finland och terroriserade befolkningen, fick Korpholmen uppleva sin mörkaste period. Många patienter togs in då på Korpholmen. När krig och hunger drev folk på flykt och samhällets strukturer bröt samman, hamnade ännu fler i hospitalets dystra famn. Fattiga, krigets offer, de

som inte längre hade hem eller familj – de strömmade alla mot Korpholmen, den plats dit ingen ville och dit ingen sökte sig frivil-ligt.

Skiftande uppdrag – när spetälskan försvann

Under 1700-talet skedde något märkligt: spetälskan börja sakta försvinna från Öster-botten. Orsakerna är komplexa – förbättrade levnadsförhållanden, naturlig immunitet, sjukdomens egna cykler – men resultatet var tydligt. Allt färre spetälska patienter anlände till Korpholmen.

Men hospitalet stängdes inte. Istället förändrades dess uppdrag. Från och med 1700-talet intogs även

”huvudsvaga” (mentalsjuka) och blinda och andra fattiga och sjuka. Korpholmen hade blivit Österbottens uppsamlingsplats för alla som samhället inte visste vad det skulle göra med.

Det sägs fortfarande i Kronoby: ”De skriker som galningarna på Korpholmen” – ett ordspråk som överlevt sekler och vittnar om hur de mentalsjuka måste ha låtit, inlåsta på sin holme, deras skrik bars av vinden över vattnet mot de hus på fastlandet där van-liga människor levde vanliga liv.

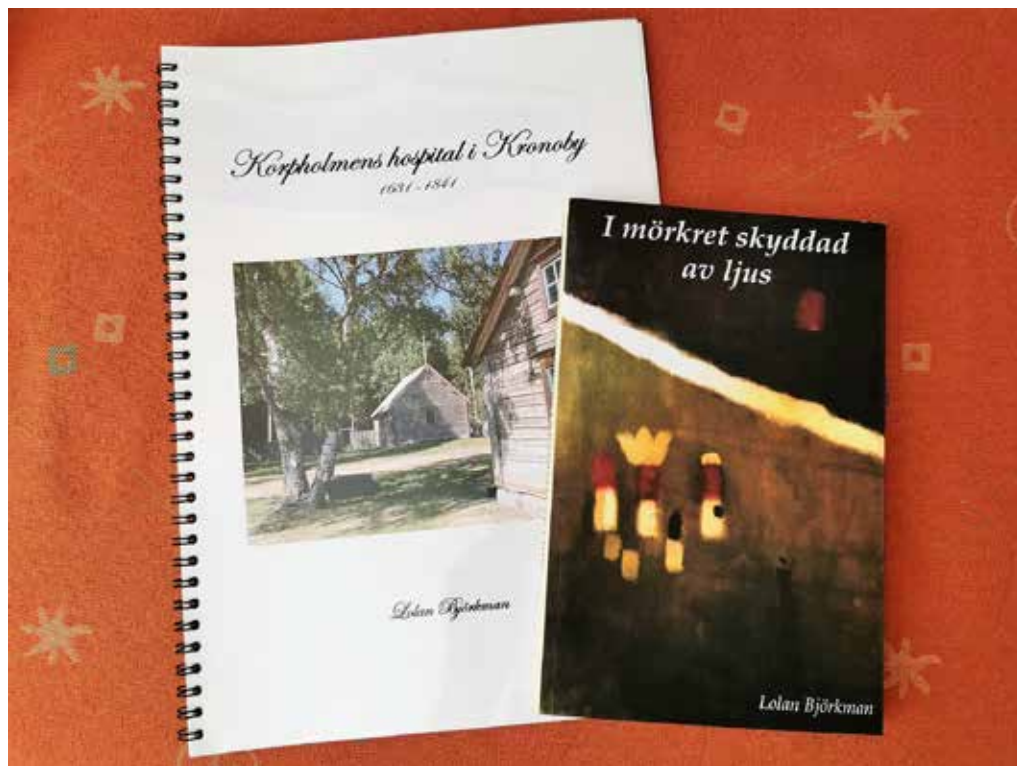
Det är ett ordspråk som rimmar med skam.

Den förste läkaren – 183 år för sent

Hospitalet erhöll 1811 en läkare – Johan Georg Staudinger. 1811. Hospitalet hade funnits sedan 1628. Det tog alltså 183 år innan någon med medicinsk utbildning ansvarade för de sjukas vård.

Vad Staudinger fann när han anlände kan man bara spekulera om. Patienter som aldrig fått riktig diagnos. Behandlingsmetoder grundade på vidskepelse och religiös skräck. En byggnadsmassa i förfall. Och människor – levande, kännande, lidande människor – som förtjänat bättre.

Hans ankomst var ett litet ljus i ett annars mörkt kapitel.

Avvecklingen – ett slut med värdighet?

När Finland efter 1808–09 års krig tillföll Ryssland utvecklades mentalvården och Lappvikens sjukhus i Helsingfors invigdes sommaren 1841. Senaten beslöt att lägga ner Korpholmen, och de sista hjonen från Korpholmen flyttades samma sommar till Lappvikens sjukhus eller Själo hospital.

Sommaren 1841. Den sista patienten lämnade Korpholmen. Byggnaderna stod tomma. Naturen tog sakta tillbaka det som människorna byggt.

De flesta byggnaderna försvann med åren – revs, ruttnade, föll. Av dem som uppförts under årens lopp har de flesta försvunnit; kvar står bl.a.

den forna läkarbostaden, som tjänstgör som manbyggnad på en lantgård.

Platsen i dag – ett friluftsmuseum med tunga minnen

I dag är Korpholmen ett friluftsmuseum som välkomnar besökare. Idag är området en rofylld plats där hospitalets tidigare kyrka har rekonstruerats och den gamla gravgårdens är bevarad.

Idag är Korpholmen ett friluftsmuseum, som omfattar bland annat en 2007 uppförd replika av kyrkan som fanns på platsen på 1700-talet. Klockstapeln ringer igen. Grindarna till kyrkogården är öppna. Och i ett litet museum kan besökare lära sig om de liv som levdes och dog här.

En minnessten restes 1956 på den plats där en hospitalkyrka stod från ca 1654 till början av 1800-talet. Det dröjde alltså mer än hundra år efter hospitalets stängning innan någon satte upp en sten för att minnas dem som levte och dött på holmen.

Lolan Björkmans kompendium *I mörkret skyddad av ljus: personporträtt från Korpholmens hospital i Cronoby 1631–1848* (1998) berättar om de enskilda öden som genomlevdes här – de många sällsamma och tragiska människolivsöden som annars skulle ha gått förlorade för evigt.

Vad Korpholmen lär oss

Korpholmens historia är inte

enbart en historia om sjukdom och isolering. Det är en historia om hur samhällen behandlar sina svagaste, sina mest utsatta, de som avviker från normen – de som man inte vet vad man ska göra med.

De spetälska på 1600-talet betraktades som levande döda. De sinnessjuka på 1700-talet betraktades som ägda av djävulen. De fattiga och blinda betraktades knappt alls. Alla hamnade på Korpholmen – av samma skäl: de var obekväma för det samhälle som sände dem dit.

Men de rökta lerpipor. De jagade säl. De levde sina liv, ofullständiga och begränsade, men liv ändå. Och de begravdes i Korpholmens jord,

en efter en, sina namn inristade i dödens register.

Nästa gång du kör längs riksväg åtta norrut mot Karleby, ta en titt åt vänster mot skogen. Någonstans där inne, bakom träden, ligger Korpholmen. Och i Korpholmens jord vilar de glömda – de som levde och dog på en ö dit ingen ville komma, men som ingen kunde fly ifrån.

De förtjänar att minnas.

Källor:

- Uppslagsverket Finland (1983): Spetälska och Korpholmen. www.uppslagsverket.fi
- Wikipedia: Korpholmen, Kronoby (sv.wikipedia.org)
- Österbottens Museiportal: Korpholmen Leprosy

Hospital (museiportalosterbot-ten.fi)

- Kronoby hembygdsförening r.f.: Korpholmen – Kronoby hospital (kronobyhem-bygd.jimdofree.com)
- Kronoby kommun: Museer och sevärdheter (kronoby.fi)
- Förvaltningshistorisk ordbok, SLS: Hospital (fho.sls.fi)
- Tegengren, H. (1943): Kronoby sockens historia
- Björkman, L. (1998): I mörkret skyddad av ljus: personporträtt från Korpholmens hospital i Cronoby 1631–1848
- Svenska Yle (2012): Utgrävningar vid spetälskehospital (svenska.yle.fi)
- Nykarlebyvyer.nu: Korpholmen eller Kronoby hospital

FÖR GEMENSKAPENS SKULL
HAR VI GÅTT I ENSAMHEIT
FÖR GLÄDJENS SKULL
HAR VI VANDRAT UNDER GRAT
FÖR LIVETS SKULL
HAR VI VANDRAT MED DÖDEN
VI HAR VAGAT GA I MÖRKRET
SKYDDADE AV LJUS

KORPHOLMEN

He elivät ja kuolivat saarella, jota kukaan ei halunnut nähdä – Korpholmenin pelätyn spitaalisten sairaalan tarina

Vuosina 1628–1841 pieni saari Kruunupyyn ulkopuolella oli Pohjanmaan hylkiöimpien koti – spitaalit, mielisairaumat, sokeat ja kodittomat. Heidän tarinansa on yksi Suomen koskettavimmista ja unohdetuimmista.

Alle kilometrin päässä valtatieltä, piilossa metsikön takana, sijaitsee luoto, joka näyttää varsin tavalliselta. Ruoho on vihreää, linnut laulavat ja kesätuuli liikkuu hiljaa koivujen lomassa. Mutta jos tiedät mitä etsit, löydät sen: vanhan hautausmaan, pienen mu-se-

on, kunnostetun puukirkon ja kivikellon. Se on kaikki, mitä on jäljellä yhdestä Suomen kauheimmista ja epinhimillisimmistä paikoista – Korpholmenin spitaalisairaalas-ta.

Täällä, tällä pienellä eristäytyneellä saarella, sadat ihmiset elivät ja kuolivat yli kaksi-sataa vuotta. He olivat yhteiskunnan hylkiöimpiä: spitaalit, mielisairaumat, sokeat, köyhät ja unohdettuja. Kukaan ei kysynyt hiedän perään. Harva muistaa heidät. Mutta heidän tarinansa ansaitsee tulla kerrotuksi.

Tauti, jota pelättiin enemmän kuin kuolemaa

Korpholmenia ymmärtääkseen täytyy ymmärtää spitaali – ja sen pelko.

Lepra, tai spitaali, kuten sitä Pohjoismaissa kutsuttiin, on yksi ihmiskunnan vanhimmista ja puhutuimmista sairauksista. Se mainitaan Raamatussa, egyptiläisissä papy-rusteksteissä ja kiinalaisissa kirjoituksissa tuhansia vuosia ennen aikaamme. Euroo-passa tauti oli yleisimmillään keskiajalla, ja se loi sellaisen kollektiivisen kauhun psy-koosin, jota tuskin

on historiassa muuten nähty.

Spitaalia ei välttämättä ollut tappavampi kuin rutto tai isorokko. Se, mikä teki siitä niin pelätyn, oli sen näkyvyys ja julma kulku. Mycobacterium leprae – spitaalia aiheuttava bakteeri – hyökkää ihoon, hermoihin ja limakalvoihin. Vakavissa tapauksissa se aiheutti avoimen ihon märkiviä haavoja, parantumattomia, sormien ja varpaiden me-netystä, sokeutta ja lopulta kasvojen muodonmuutoksia. Sairas henkilö näki kehonsa hitaasti rappeutuvan omien silmiensä edessä – ja ympärillään olevien kauhun edessä.

Euroopassa vuonna 1220 oli 19 000 spitaalihoitolaa – luku, joka paljastaa, kuinka laa-jal-

le levinnyt tauti oli ja kuinka epätoivoisesti yhteiskunnat etsivät ratkaisuja. Ratkaisu oli aina sama: eristys. Sairaat suljettiin pois yhteiskunnasta ja pidettiin kuolleina. Avioliitto purettiin ja sairaan miehen omaisuus siirtyi hänen perillisilleen.

Spitaalinen oli laillisesti ruumis. Elossa, mutta jo haudattu.

Piirikuvernöörin tehtävä

Vuonna 1628 lääninkuvernööri Johan Månsson Ulfspare sai Tukholmasta tehtävän: hänen tuli määrätä sopiva paikka spitaalisten sairaalalle Pohjanmaalle. Korpholmenissa Kruunupyyssä perustetussa sairaalassa sairaita vastaanotettiin Maalahdesta etelässä Hailuotoon pohjoi-

sessä.

Valinta kohdistui Korpholmenille – pienelle luodolle Kruunupyy-joen suulla, veden ympäröimä ja erillään maaseudusta. Eristäytyminen oli tarkoitus. Sairaat piti pitää poissa terveiden luota, näkymättöminä kenellekään, saavuttamattomina kenellekään.

Sairaala rakennettiin vuonna 1628 Kruunupyy-joen suulle sijaitsevalle saarelle, ja se aloitti toimintansa vuonna 1631. Se oli yksi kahdesta spitaalisairaalasta koko Suomessa – toinen sijaitsi Själnön saarella Nauvossa, Turun saaristossa.

Voit kuvitella saapuvasi Korpholmeniin. Vene, joka saapui saarekkeelle. Perheenjäse-net, jotka lähtivät jättäen

sairaalan omaisensa saarelle – kyynelissä, häpeässä, helpotuksessa, epätoivossa. Sairas henkilö, joka astui ulos veneestä ja näki rakkaansa soutamasella takaisin kohti maata. Tiesivätkö he, etteivät koskaan palaisi kotiin?

Elämä saarella – yhteisö pienoisessa

Korpholmen ei ollut pelkkä vankila, vaikka se joskus toimi sellaisena. Se oli pieni yhteisö itsessään, kaikkine rakenteineen, joita tällainen yhteiskunta vaatii.

1730-luvulla sairaala-alueeseen kuului noin kolmekymmentä rakennusta, mukaan lukien kirkko, spitaalisten talo, kaksi mielisairaalaa sekä varastoja ja pieniä mökkejä.

Joten siellä oli kirkko – kokonainen kirkko, niille harvoille valituille, jotka asuivat saarella. Kirkko eläville kuolleille.

Kirkko valmistui noin vuonna 1654 ja oli sairaalan elämän sydän. Jumalanpalvelukset eivät olleet pelkkiä uskonnollisia tapahtumia – ne olivat luultavasti ainoat säännölliset kokoontumiset, joissa saivat saattoivat tavata, keskustella ja kokea jotain muuta kuin arjen yksitoikkoisuutta ja kärsimystä.

Korpholmenilla tehdyt arkeologiset kaivaukset ovat antaneet meille näkymän saaren arkeen, joka on sekä koskettavaa että inhimillistä. Tavallisia hyötyesineitä, sinetin luita ja saviputkia on löydetty,

mikä viittaa siihen, että he yrittivät luoda itselleen melko tavallisen elämän Korpholmenilla. Savipiiput – sairastetut piippua. He kypsenivät hylkeenlihasta. He elivät elämänsä tavallaan näkymättömien veden seinien takana.

Mutta elämä ei ollut idyllistä. Resurssit olivat niukat, valvonta epätasaista ja kurinalaisuus ankaraa. Heitä kohdeltiin joskus hyvin ankarasti, ja iskuja käytettiin ajamaan ”pahaa” pois heistä. Uskonnollinen ajattelu sairaudesta Jumalan rangaistuksena läpäisi terveydenhuollon – jos sitä voi kutsua hoidoksi.

Isoviha – synkin luku

Niin sanotun isovihan aika-

na vuosina 1713–1721, jolloin venäläiset joukot miehittivät suuria osia Suomesta ja terrorisoivat väestöä, Korholmen koki synkimmän kautensa. Monia potilaita otettiin tuohon aikaan Korholmenille. Kun sota ja nälkä ajoivat ihmiset pakenemaan ja yhteiskunnan rakenteet romahtivat, vielä useammat päätyivät sairauden synkkiin käsivarsiin. Köyhät, sodan uhrin, ne, joilla ei enää ollut kotia tai perhettä – kaikki kokoontuivat Korholmeniin, paikkaan, jossa kukaan ei halunnut eikä vapaaehtoisesti etsinyt.

Tehtävän vaihtaminen – kun spitaali katosi

1700-luvulla tapahtui jotain outoa: spitaali alkoi hitaasti

kadota Pohjanmaista. Syyt ovat monimutkaisia – parantuneet elinolosuhteet, luonnollinen immunitetti, taudin omat kiertokulut – mutta tulokset olivat selviä. Yhä harvempi spitaalipotilaita saapui Korholmeniin.

Mutta sairaala ei ollut suljettu. Sen sijaan sen tehtävä muuttui. 1700-luvulta lähtien myös ”mielisairaita” ja sokeita otettiin vastaan sekä muita köyhiä ja sairaita ihmisiä. Korholmenista oli tullut Pohjanmaan kokoontumispaikka kaikille, joille yhteiskunta ei tiennyt, mitä tehdä.

Kruunupyysä sanotaan yhä: ”He huutavat kuin hylut Korholmenilla” – sananlasku, joka on säilynyt vuosisatoja ja todistaa, miltä

mielenterveysongelmaiset ovat kuulosta-neet lukittuina saarelleen, heidän huutonsa kantautuivat tuulen mukana veden yli kohti mantereita taloja, joissa tavalliset ihmiset elivät tavallista elämää.

Se on sanonta, joka rimmaa häpeän kanssa.

Ensimmäinen lääkäri – 183 vuotta liian myöhään

Vuonna 1811 sairaalaan tuli lääkäri – Johan Georg Staudinger. Vuonna 1811. Sairaala oli ollut olemassa vuodesta 1628. Näin ollen kesti 183 vuotta ennen kuin lääketieteellisen koulutuksen omaava henkilö oli vastuussa sairaiden hoidosta.

Mitä Staudinger löysi saapuessaan, voidaan vain ar-

vailla. Potilaat, joita ei ole koskaan diagnosoitu asianmukaisesti. Hoitomenetelmät, jotka perustuvat taikauskoon ja uskon-nolliseen pelkoon. Rakennusmassa, joka on huonossa kunnossa. Ja ihmisiä – eläviä, tun-tevia, kärsiviä ihmisiä – jotka ansaitsivat parempaa.

Hänen saapumisensa oli pieni valo muuten synkässä luvussa.

Käytöstä poistuminen – arvokas loppu?

Kun Suomi siirtyi Venäjän hallintaan sodan 1808–09 jälkeen, mielenterveyden hoito kehitettiin ja Lapinlahden sairaala Helsingissä avattiin kesällä 1841. Senaatti päätti sulkea Korsholmenin, ja vii-

meinen pariskunta Korsholmenista siirrettiin samana kesänä Lapinlahden sairaalaan tai Sjölä-hospitaaliin..

Kesällä 1841. Viimeinen potilas lähti Korsholmenista. Rakennukset olivat tyhjiä. Luonto otti hitaasti takaisin sen, mitä ihmiset olivat rakentaneet.

Suurin osa rakennuksista katosi vuosien varrella – purettu, lahonnut, sortui. Vuosien varrella rakennetuista on suurin osa kadonnut; Muun muassa entisen lääkärin asunto on säilynyt, ja se toimii navettana maatilalla.

Paikka tänään – ulkoilmamuseo, jossa on raskaita muistoja

Nykyään Korsholmen on ul-

koilmamuseo, joka toivottaa vierailijat tervetulleiksi. Nykyään alue on rauhallinen paikka, jossa sairaalan entinen kirkko on uudelleenrakennettu ja vanha hautausmaa on säilynyt.

Nykyään Korsholmen on ulkoilmamuseo, jossa on 1700-luvulla paikalle rakennetun kirkon replika, joka rakennettiin vuonna 2007. Kellotorni soi uusi. Hautausmaan portit ovat auki. Pienessä museossa vierailijat voivat oppia täällä elettyjen ja kuolleiden ihmisten elämistä.

Muistokivi pystytettiin vuonna 1956 paikalle, jossa sairaalakirkko seisoi noin vuosina 1654–1800-luvun alkuun. Kesti yli sata vuotta sairaalan sulkemisen jälkeen, ennen

kuin joku pystytti kiven muistamaan niitä, jotka olivat eläneet ja kuolleet saarella.

Lolan Björkmanin kokoelma I mörkret skyddad av ljus: personporträtt från Korpholmens hospital i Cronoby 1631–1848

(1998) kertoo yksittäisistä kohtaloista, jotka täällä koettiin – monista oudoista ja traagisista ihmiselämästä, jotka muuten olisivat menetetetty ikuisesti.

Mitä Korpholmen meille opettaa

Korpholmenin historia ei ole pelkästään sairauden ja eristäytymisen tarina. Se on tarina siitä, miten yhteiskunnat kohtelevat heikoimpia, haavoittuvimpia, niitä, jotka

poik-keavat normista – niitä, joiden kanssa ei tiedä, mitä tehdä.

1600-luvun spitaallisia pidettiin elävinä kuolleina. 1700-luvulla mielisairaatt katsottiin paholaisen omistamiksi. Köyhiä ja sokeita ei juuri katsottu lainkaan. He kaikki päätyivät Korpholmenille – samasta syystä: he olivat epämurkavia yhteiskunnalle, joka heidät sinne lähetti.

Mutta he polttivat mutapiippuja. He metsästivät hylkeitä. He elivät elämänsä kesken-eräisinä ja rajallisina, mutta silti elävinä. Ja heidät haudattiin Korpholmenin maahan yksi kerrallaan, heidän nimensä kaiverrettiin kuolinrekisteriin.

Seuraavan kerran ajaes-

sasi valtatieä Kokkolaan päin, katso vasemmalle kohti metsää. Jossain siellä, puiden takana, on Korpholmen. Ja Korpholmenin maaperässä lepäävät unohdetut – ne, jotka elivät ja kuolivat saarella, jonne kukaan ei halunnut tulla, mutta jolta kukaan ei päässyt pakoon.

He ansaitsevat tulla muistetuiksi.

KORPHOLMEN

They lived and died on an island no one wanted to see – the story of Korpholmen's dreaded leprosy hospital

From 1628 to 1841, a small islet outside Kruunupyy was home to Ostrobothnia's most outcasts – the lepers, the insane, the blind and the homeless. Their story is one of Finland's most poignant and forgotten.

Less than a kilometre from Highway Eight, hidden behind a grove of trees at the old mouth of the Kruunupyy River, lies an islet that looks quite ordinary. The grass is green, the birds are singing and the summer wind moves quietly through the birches.

But if you know what you're looking for, you'll find it: an old cemetery, a small museum, a reconstructed wooden church and a stone bell. That's all that's left of one of Finland's most horrific and inhumane places – Korpholmen Leprosy Hospital.

Here, on this small isolated island, hundreds of people lived and died for more than two hundred years. They were the most outcasts of society's outcasts: lepers, insane, blind, poor and forgotten. No one asked for them. Few remember them. But their

story deserves to be told.

The disease that was feared more than death

To understand Korpholmen, you have to understand leprosy – and the fear of it.

Leprosy, or leprosy as the disease was called in the Nordic countries, is one of humanity's oldest and most talked-about diseases. It is mentioned in the Bible, in Egyptian papyrus texts, and in Chinese writings from thousands of years before our era. In Europe, the disease was at its most prevalent in

the Middle Ages, and it created a collective psychosis of horror that has hardly been paralleled in history.

Leprosy was not necessarily more deadly than plague or smallpox. What made it so feared was its visibility and its cruel course. *Mycobacterium leprae* – the bacterium that causes leprosy – attacks the skin, nerves and mucous membranes. In severe cases, it caused open skin erosion, wounds that did not heal, loss of fingers and toes, blindness, and finally deformation of the face. The sick person saw his body slowly decay before his own eyes – and before the horror of those around him.

In Europe, there were 19,000 leprosori in 1220 – a

number that reveals how widespread the disease was and how desperately societies were looking for solutions. The solution was always the same: insulation. The sick were excluded from society and considered dead. The marriage was dissolved and the sick man's fortune went to his heirs.

A leper was legally a corpse. Alive, but already buried.

The County Governor's assignment

In 1628, County Governor Johan Månsson Ulfsparré received an assignment from Stockholm: he was to designate a suitable site for a leprosy hospital in Ostrobothnia. At the hospital that was founded at Korpholmen in Kruun-

uppy, sick people were received from Malax in the south to Hailuoto in the north.

The choice fell on Korpholmen – a small islet at the mouth of the Kruunuppy River, surrounded by water and separated from the countryside. The isolation was the point. The sick were to be kept away from the healthy, visible to no one, reachable to no one.

The hospital was built in 1628 on an islet at the mouth of the Kruunuppy River, and began operations in 1631. It was one of only two leprosy hospitals in the whole of Finland – the other was on the island of Sjalö in Nagu, in the Turku archipelago.

You can imagine arriving in Korpholmen. The boat

that docked at the islet. Family members who left their sick – with tears, with shame, with relief, with despair. The sick person who stepped out of the boat and saw his loved ones rowing back towards land. Did they know that they would never come home again?

Life on the island – a community in miniature format

Korpholmen was not just a prison, although it sometimes functioned as one. It was a small community in itself, with all the structures that such a society requires.

In the 1730s, the hospital area comprised about thirty buildings, including a church, a leper house, two lunatic

asylums, as well as sheds and small cottages. So there was a church – a whole church, for the chosen few who lived on the island. A church for the living dead.

The church was completed around 1654 and was the heart of the hospital's life. The services were not just religious events – they were probably the only regular gatherings where the inmates could meet, talk and experience something other than the monotony and suffering of everyday life.

Archaeological excavations carried out on Korpholmen have given us an insight into everyday life on the island that is both touching and human. Ordinary utility items,

seal bones and clay pipes have been found, which indicate that they were trying to create a fairly ordinary life for themselves on Korpholmen. Clay pipes – the sick smoked pipes. They cooked from seal meat. They lived their lives, in a way, behind the invisible walls of the water.

But life was not idyllic. Resources were scarce, supervision uneven and discipline was harsh. They were sometimes treated very harshly, and blows were used to drive "evil" out of them. The religious thinking about the disease as God's punishment permeated health care – if you can call it care.

The Great Period of Strife –

The Darkest Chapter

During the so-called Great War, 1713–1721, when Russian troops occupied large parts of Finland and terrorized the population, Korpholmen experienced its darkest period. Many patients were admitted to Korpholmen at that time. When war and hunger drove people to flee and the structures of society collapsed, even more ended up in the hospital's gloomy arms. Poor, victims of war, those who no longer had a home or family – they all flocked to Korpholmen, the place where no one wanted to and where no one sought out voluntarily.

Changing assignments – when leprosy disappeared

During the 1700s, something strange happened: leprosy slowly began to disappear from Ostrobothnia. The causes are complex – improved living conditions, natural immunity, the disease's own cycles – but the results were clear. Fewer and fewer leprosy patients arrived at Korpholmen.

But the hospital was not closed. Instead, its mission changed. From the 1700s onwards, the "mentally ill" and the blind were also admitted, and other poor and sick people. Korpholmen had become Ostrobothnia's gathering place for everyone who society did not know what to do with.

It is still said in Kruunupy:

"They scream like the madmen on Korpholmen" – a proverb that has survived centuries and testifies to how the mentally ill must have sounded, locked up on their island, their screams carried by the wind over the water towards the houses on the mainland where ordinary people lived ordinary lives.

It's a saying that rhymes with shame.

The first doctor – 183 years too late

In 1811 the hospital received a doctor – Johan Georg Staudinger. 1811. The hospital had existed since 1628. It thus took 183 years before someone with a medical education was responsible for the care

of the sick.

What Staudinger found when he arrived can only be speculated. Patients who have ne-ver been properly diagnosed. Treatment methods based on superstition and religious fear. A building mass in disrepair. And people – living, feeling, suffering people – who deserved better.

His arrival was a small light in an otherwise dark chapter.

The decommissioning – an end with dignity?

When Finland fell to Russia after the war of 1808–09, mental health care was developed and the Lapinlahti Hospital in Helsinki was opened in the summer of 1841. The Senate decided to close Korphol-

men, and the last couple from Korpholmen were moved to La-pinlahti Hospital or Själo Hospital the same summer.

In the summer of 1841. The last patient left Korpholmen. The buildings were empty. Nature slowly took back what humans had built.

Most of the buildings disappeared over the years – demolished, rotted, fell. Of those built over the years, most have disappeared; Among other things, the former doctor's residence remains, which serves as a manor house on a farm.

The place today – an open-air museum with heavy memories

Today, Korpholmen is an

open-air museum that welcomes visitors. Today, the area is a peaceful place where the hospital's former church has been reconstructed and the old cemetery has been preserved.

Today, Korpholmen is an open-air museum, which includes a replica of the church that was built on the site in the 1700s, built in 2007. The bell tower rings again. The gates to the cemetery are open. And in a small museum, visitors can learn about the lives that were lived and died here.

A memorial stone was erected in 1956 on the site where a hospital church stood from about 1654 to the beginning of the 1800s. It took more than a hundred years after the hospi-

tal's closure before someone put up a stone to remember those who had lived and died on the island.

Lolan Björkman's compendium *In the Darkness Protected by Light: Personal Portraits from Korpholmen Hospital in Cronoby 1631–1848* (1998) tells of the individual fates that were lived through here – the many strange and tragic human lives that would otherwise have been lost forever.

What Korpholmen teaches us

Korpholmen's history is not only a story of illness and isolation. It is a story about how societies treat their weakest, their most vulnerable, those

who deviate from the norm – those who you don't know what to do with.

The lepers in the 17th century were considered the living dead. The insane in the 18th century were considered to be owned by the devil. The poor and blind were hardly looked at at all. They all ended up on Korpholmen – for the same reason: they were uncomfortable for the society that sent them there.

But they smoked mud pipes. They hunted seals. They lived their lives, incomplete and limited, but lives nonetheless. And they were buried in Korpholmen's soil, one by one, their names engraved in the register of death.

The next time you drive

along highway eight north of Kokkola, take a look to the left towards the forest. Somewhere in there, behind the trees, is Korpholmen. And in Korpholmen's soil rest the forgotten – those who lived and died on an island where no one wanted to come, but from which no one could escape.

They deserve to be remembered.

